

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ & ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

3. Το Διαδίκτυο: μέσο & εργαλείο -2: ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ - WIKIPEDIA

Δρ. Ε. Ντυρίε
Μέλος Ε.ΔΙ.Π. Τμ. Γεωγραφίας

Ακαδ. έτος 2018/19

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Τί είναι η Βικιπαίδεια – Wikipedia;
- Πώς λειτουργεί;
- Πώς θα την χρησιμοποιήσετε;
- Τί προσέχουμε; Οδηγίες για αξιολόγηση λήμματος.
- Η εικονογράφηση: η Βικιπαίδεια – Wikipedia ως συνήθης πηγή εικονογράφησης των φοιτητικών εργασιών. Παρατηρήσεις και 3 παραδείγματα με εκτενή σχόλια.
- Η βιβλιογραφική αναφορά σε λήμμα της Βικιπαίδειας – Wikipedia
- Αδελφικά εγχειρήματα της Βικιπαίδειας – Wikipedia
- Ασκήσεις

Wikipedia – Βικιπαίδεια (1) τί είναι;

«Η **Βικιπαίδεια** ή **Wikipedia** είναι ένα συλλογικό εγκυκλοπαιδικό εγχείρημα που έχει συσταθεί στο Διαδίκτυο, παγκόσμιο, πολύγλωσσο, που λειτουργεί με την αρχή του wiki. Η Βικιπαίδεια έχει ως στόχο να παρέχει ελεύθερα επαναχρησιμοποιήσιμο περιεχόμενο, με αντικειμενικά και επαληθεύσιμα στοιχεία, που ο καθένας μπορεί να τροποποιήσει και να βελτιώσει.»

«Το έργο ορίζεται από τις ιδρυτικές αρχές. Το περιεχόμενό του είναι υπό την άδεια Creative Commons BY-SA και μπορεί να αντιγραφεί και να επαναχρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο της ίδιας άδειας - ακόμα και για εμπορικούς σκοπούς - με την επιφύλαξη της συμμόρφωσης με τους όρους της άδειας.»

(πηγή: <https://el.wikipedia.org/wiki/Πύλη:Κύρια> τελευταία πρόσβαση 2019-05-27)

➤ Υποστηρίζεται και φιλοξενείται από το μη κερδοσκοπικό Ίδρυμα Wikimedia (Wikimedia Foundation). (→ .org)

Σχετικά με τις άδειες Creative Commons, βλ.
<<https://creativecommons.ellak.gr/fylladio/>>
<<http://creativecommons.org/licenses/>>

Wikipedia – Βικιπαίδεια (2) Πώς λειτουργεί;

- Υπάρχουν **πολλές γλωσσικές εκδοχές** της Βικιπαίδειας.
- Συντάκτης (ή/και συν-συντάκτης) των λημμάτων μπορεί να είναι ο καθένας... από μαθητές με τους καθηγητές τους μέχρι και επιστήμονες.
- Μέλος της κοινότητας αυτής μπορείτε να γίνετε και εσείς.
- Ανά γλωσσική εκδοχή και θεματική περιοχή, ομάδες δραστήριων συντακτών επιμελούνται το ύφος, τη δομή των λημμάτων, τις πηγές τους, προσέχουν εάν τηρούνται οι δηλωμένες ιδρυτικές αρχές του σχεδίου (project) «Βικιπαίδεια», σχολιάζουν.
- Δεν προσφέρει νέα γνώση, γνώση που απορρέει άμεσα από πρωτότυπη έρευνα. Ό,τι βρίσκεται στην Βικιπαίδεια έχει παρουσιασθεί και τεκμηριωθεί αλλού προηγουμένως και θεωρείται αποδεδεγμένο.

Wikipedia – Βικιπαίδεια (2α) Πώς λειτουργεί;

- Μπορείτε να αρχειοθετήσετε τα λήμματα της Βικιπαίδειας, για προσωπική χρήση:

Στο αριστερό περιθώριο, έχετε μ.ά. τις ακόλουθες επιλογές:

Εκτύπωση/εξαγωγή

Δημιουργία βιβλίου

Κατέβασμα ως PDF

Έκδοση εκτύπωσης

- Στην εποχή μας, με τα τεχνολογικά εργαλεία που διευκολύνουν την άμεση πρόσβαση στο διαδίκτυο, και με την όλο και περισσότερο αυξανόμενη («επιβεβλημένη» ή όχι) αξιοποίηση του διαδικτύου για την καθημερινότητά μας, η Βικιπαίδεια - Wikipedia αποτελεί για πολλούς την σύγχρονη και πολύτιμη εγκυκλοπαίδεια, τη σύγχρονη πηγή εγκυκλοπαιδικών γνώσεων. Ωστόσο, διαπιστώνονται σαφείς διακυμάνσεις μεταξύ των γλωσσικών εκδοχών. Και η ελληνόφωνη εκδοχή είναι δυστυχώς πενιχρή...

Wikipedia – Βικιπαίδεια (3) Πώς θα την χρησιμοποιήσετε;

☆ ΜΕ ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ...

- Η Βικιπαίδεια - wikipedia είναι σαφώς χρήσιμη για άμεση προσωπική ενημέρωση σε γενικά θέματα, ακόμη και σε ειδικά.
- Για θέματα που άπτονται π.χ. της σύγχρονης λαϊκής κουλτούρας μπορεί να επιβληθεί ως «εξαιρετική» πηγή ενημέρωσης (π.χ. λ. Reggaeton), της εξέλιξης στο διαδίκτυο...
- Μέσω της Βικιπαίδειας - Wikipedia γίνεται **να εξακριβώστε στοιχεία** (όπως π.χ. την ταυτότητα μιας ιστοσελίδας, ενός φορέα του οποίου βρήκατε την ιστοσελίδα).
- Μπορείτε **να διαμορφώσετε μικρό γλωσσάριο ορών (και μάλιστα πολύγλωσσο**, χάρη στις διάφορες γλωσσικές εκδοχές) που θα σας βοηθήσει να ορίσετε λέξεις-κλειδιά για αναζήτηση με μηχανές αναζήτησης γενικού ή ειδικού ενδιαφέροντος γενικά στο διαδίκτυο ή σε ειδικά «μέρη» (αποθετήρια, βάσεις δεδομένων, ευρετήρια, καταλόγους...)
- **ΔΕΝ** παραπέμπουμε στη Βικιπαίδεια σε ακαδημαϊκή εργασία (όταν περιορίζεται στην παροχή γενικού χαρακτήρα & προσωπικής φύσης ενημέρωσης). Ούτε την «ληστεύουμε»!
- Η Βικιπαίδεια – Wikipedia δεν αντικαθιστά τις εξειδικευμένες επιστημονικές εγκυκλοπαίδειες.
- **την ποιότητα του λήμματος, την κρίνετε εσείς.** (βλ. παρακάτω)

Wikipedia – Βικιπαίδεια (4) Τί προσέχουμε;

- Στην αρχή του κάθε λήμματος ή μέρους αυτού, μπορεί να εμφανισθεί σχόλιο, σήμανση, σε πλαίσιο, αναφορικά με την εγκυρότητα, την ποιότητα ή τα αδύναμα σημεία του λήμματος.
- Επισημαίνονται τα **λήμματα προς επέκταση** (αγγλ.: *stubs*, γαλλ. *ébauches*)
- Για κάθε λήμμα, στο αριστερό περιθώριο εμφανίζονται οι γλώσσες στις οποίες υπάρχει αντίστοιχο λήμμα.
- Η δομή του λήμματος εμφανίζεται ως πίνακας περιεχομένων μέσα σε πλαίσιο στην αρχή του λήμματος, μετά τον γενικό ορισμό, τη γενική, συνοπτική περιγραφή.
- Αναγράφεται η ημερομηνία & χρονολογία τελευταίας «έκδοσης» του λήμματος στο κάτω μέρος του λήμματος. Δεν ταυτίζεται με την ημερομηνία & χρονολογία επίσκεψης ή ανάκτησης εάν μεταφορτώνεται το λήμμα σε αρχείο .pdf .
- Διακρίνονται μερικά λήμματα με σύμβολο και χαρακτηρισμό:
«προβεβλημένο λήμμα» «καλό λήμμα»

[https://el.wikipedia.org/wiki/Βικιπαίδεια:Προβεβλημένα λήμματα](https://el.wikipedia.org/wiki/Βικιπαίδεια:Προβεβλημένα_λήμματα)

[https://el.wikipedia.org/wiki/Βικιπαίδεια:Καλά λήμματα](https://el.wikipedia.org/wiki/Βικιπαίδεια:Καλά_λήμματα)

Wikipedia – Βικιπαίδεια (5) Δώστε σημασία στις επισημάνσεις

- Αξιολογείστε τις διάφορες εκδοχές και αξιοποιείσθε τις **αξιολογικές επισημάνσεις με τις οποίες διακρίνονται μερικά λήμματα**.
- «Κλικάρετε» στο σύμβολο ώστε να εμφανισθεί η σημασία του.

Παραδείγματα:

- Στην αγγλική Wikipedia: *Good article* || εμφανίζεται το εικονίδιο
π.χ.: «South Dakota», *Wikipedia, the free encyclopedia*, [στο διαδίκτυο] διαθέσιμο από https://en.wikipedia.org/wiki/South_Dakota τελευταία τροποποίηση 21-11-2015 (τελευταία πρόσβαση 30/11/2015).
- Στη γαλλική Wikipédia: *Article de qualité* || εμφανίζεται το εικονίδιο *bon contenu* (καλό περιεχόμενο) || *contenu de qualité* και η μνεία: *Vous lisez un « article de qualité »*.
π.χ.: «Québec», *Wikipédia, l'encyclopédie libre* [στο διαδίκτυο] διαθέσιμο από fr.wikipedia.org/wiki/Québec τελευταία τροποποίηση 29-11-2015 (τελευταία πρόσβαση 30/11/2015).
- Στη γερμανική Wikipedia: *Lesenswerte Artikel* *gute Artikel*
- Στην Βικιπαίδεια: *καλό άρθρο* || εμφανίζεται το εικονίδιο
- Στη ισπανική Wikipedia: *artículo bueno*

Wikipedia – Βικιπαίδεια (6)

➤ Κάθε μέρα προβάλλεται ένα από τα πολύ καλά λήμματα :

Αγγλ. *featured article*

Γαλλ. *article de qualité*

Γερμ. *Exzellente Artikel* (χωρίς εικονίδιο)

Ισπ. *Artículo destacado*

Ελλ. *Προβεβλημένο άρθρο*

- Στη Βικιπαίδεια: *Προβεβλημένο άρθρο* || εμφανίζεται το εικονίδιο π.χ.: λ. «Ορκάδες», Βικιπαίδεια, η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια [στο διαδίκτυο] διαθέσιμο από <<https://el.wikipedia.org/wiki/Ορκάδες>> Τελευταία τροποποίηση 13:24, 14 Ιουλίου 2018 (τελευταία πρόσβαση 27/05/2019).
- Η επισήμανση «καλό ή προβεβλημένο άρθρο» απονέμεται αναφορικά με συγκεκριμένη χρονολογική έκδοσή του λήμματος, το οποίο από τότε μπορεί να έχει ακόμη αναπτυχθεί, εμπλουτισθεί (κανονικά, προς το καλύτερο ακόμη).
- Τουλάχιστον στη γαλλόφωνη βικιπαίδεια αναγράφεται η ημερομηνία & χρονολογία της έκδοσης που χαρακτηρίσθηκε και προσφέρεται η δυνατότητα σύγκρισης εκείνης της έκδοσης με την τρέχουσα.
- Προβλέπεται και η καθαίρεση του διακριτικού θετικού χαρακτηρισμού.

Wikipedia – Βικιπαίδεια (7)

- Υπενθύμιση: Για κάθε λήμμα, στο αριστερό περιθώριο εμφανίζονται οι γλώσσες στις οποίες υπάρχει αντίστοιχο λήμμα.
- Καλό είναι να συγκριθούν οι διάφορες γλωσσικές εκδοχές.
- Η κάθε γλωσσική εκδοχή σας παρέχει ένα σύνολο λέξεων, ορών που μπορεί να αποτελεί πολύτιμη δεξαμενή για περαιτέρω αναζητήσεις καθώς και για τα πρώτα σχέδια σύστασης γλωσσαρίου.
- Αναμένεται η δημιουργία ή/και η ενημέρωση («επικαιροποίηση») ενός λήμματος να γίνει πρώτα στη γλωσσική εκδοχή που είναι άμεσα συνδεδεμένη με το θέμα.
- Ελέγξτε εάν επιβεβαιώνεται!...
- Το λήμμα στην Ελληνική, στην Γαλλική π.χ., μπορεί να αποτελεί μετάφραση ενός ξενόγλωσσου αντίστοιχου λήμματος. Υπάρχει συνήθως σχετική ειδοποίηση.

Wikipedia – Βικιπαίδεια (8)

- **Δώστε σημασία** στην ένδειξη που βρίσκεται μετά το τέλος του λήμματος (εκτός ανοιχτόχρωμου πλαισίου), σε πολύ μικρά γράμματα. Ελέγξτε ότι η ένδειξη αυτή συμπεριλαμβάνεται στο παραχθέν αρχείο .pdf του λήμματος.
 - (el) Τελευταία τροποποίηση [ώρα], [ημερομηνία & χρονολογία].
 - (en) This page was last edited on [ημερομηνία & χρονολογία], at [ώρα UTC]
 - (fr) La dernière modification de cette page a été faite le [ημερομηνία & χρονολογία] à [ώρα]
 - (de) Diese Seite wurde zuletzt am [ημερομηνία & χρονολογία] um [ώρα] Uhr bearbeitet.
 - (es) Esta página se editó por última vez el [ημερομηνία & χρονολογία] a las [ώρα].
- Ο χαρακτηρισμός του λήμματος ως καλό λήμμα συνδέεται πάντα με συγκεκριμένη χρονολογική εκδοχή.
- **ΔΥΝΑΤΗ Η ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΚΔΟΧΩΝ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΜΕ ΕΚΕΙΝΗ ΠΟΥ ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ.**

Wikipedia – Βικιπαίδεια (9)

- Ελέγξτε τις **πηγές** στις οποίες γίνεται **παραπομπή και αναφορά** και αξιολογείστε τις σε συνάρτηση με το θέμα.
Πρόκειται για δημοσιογραφικές πηγές; Επιστημονικές;
- ☆ Οι οδηγίες προς τους συντάκτες λήμματος τους προτάσσουν να προτιμήσουν πηγές (που φανερώνονται στις παραπομπές & αναφορές καθώς και μέσα στις σημειώσεις) “προσβάσιμες” στο διαδίκτυο, ώστε να καθιστά δυνατή η άμεση επιβεβαίωση της ύπαρξής τους... και ίσως η αγορά τους...!
- Μπορείτε να τις αξιοποιείσθε, δηλ. να ανατρέξετε σε αυτές, να τις συμβουλευθείτε, ανάλογα με τη φύση του θέματος που μελετάτε.
Ακαδημαϊκές πηγές βρίσκονται όμως με ειδικά εργαλεία και μεθοδική αναζήτηση.
- Προσοχή: ο τρόπος αναγραφής της βιβλιογραφικής αναφοράς και παραπομπής σε χρήση στη Βικιπαίδεια – Wikipedia δεν συμμορφώνεται με το *Harvard* ή το *Oxford Referencing Style/ System*.

Wikipedia – Βικιπαίδεια (10) – Η εικονογράφηση -1

➤ Δείτε και την **πηγή** της εικονογράφησης:

Π.χ. σε περίπτωση πορτρέτου (προσωπογραφία):

Πίνακας ζωγραφικής (ελαιογραφία; λιθογραφία από βιβλίο;)

Ποιός, ο δημιουργός του έργου;

Ποιός, ο ακριβής τίτλος του έργου;

(☞ άλλο ο τίτλος της εικόνας, άλλο το υπόμνημα του συντάκτη που επιλέγει την εικονογράφηση. Μπορεί να ταυτισθούν.)

Πότε δημιουργήθηκε;

Πού βρίσκεται το έργο;

Ποιος ο δημιουργός του ηλεκτρονικού αρχείου;

☞ Επιτρέπεται να επαναχρησιμοποιήσετε την εικόνα για να εμπλουτίσετε την εργασία σας με εικονογραφία χωρίς περιορισμό;

- Ανήκει πλέον στο δημόσιο τομέα – *public domain*;

- **Μήπως πρέπει** να αναφέρετε τον δημιουργό – του ηλεκτρονικού αρχείου; Πάντως συνιστάται να το κάνετε πάντα, από την ίδια τη Βικιπαίδεια και το Ίδρυμα Wikimedia.

Wikipedia – Βικιπαίδεια (11) – Η εικονογράφηση -2

- ☆ Πριν αποφασίσετε να τοποθετήσετε εικονογράφηση στην εργασία σας, να διερωτηθείτε σοβαρά:
 - Είναι απαραίτητη για το κείμενό σας;
 - Ναι; Συνεπώς θα παραπέμψετε σε αυτήν την «εικόνα».
 - Ίσως χρειασθεί να κάνετε εκτενή ανάλυση.
- ☆ «Μία εικόνα, χίλιες λέξεις»; Σκεφθείτε τί σημαίνει... «Χίλιες» λέξεις ανάπτυξης που διαγράφονται. Και τί θα «έλεγαν» οι «χίλιες» λέξεις που θέλουμε στην εποχή της εικόνας να εξοικονομήσουμε; Το ίδιο για τον καθένα;
- ☆ Σε περίπτωση χαρτών, να δώσετε ιδιαίτερη προσοχή στην πηγή.

☞ **Δείτε τα τρία ακόλουθα παραδείγματα*** με χάρτη:

Συσχετίζονται με τα λήμματα

- Νάξος, στην Αγγλική Βικιπαίδεια,
- Ρωσία, στην Γαλλική Βικιπαίδεια,
- Ρωσία, στην Αγγλική Βικιπαίδεια.

***τελευταία πρόσβαση 30-05-2016**

Παράδειγμα 1: <https://en.wikipedia.org/wiki/Naxos>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Naxos#/media/File:ShepherdByzempire1265.jpg>

The Duchy of Naxos and other Frankish states, carved from the Byzantine Empire, as they were in 1265.^[7]

[More details](#)

 William Robert Shepherd - The Historical Atlas, William R. Shepherd, 1911.

Map, The Byzantine Empire, 1265.

 Public Domain

 File: ShepherdByzempire1265.jpg

 Created: 1 January 1911

Παράδειγμα 1: <https://en.wikipedia.org/wiki/Naxos>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Naxos#/media/File:ShepherdByzempire1265.jpg>

Παρατηρήσεις:

Ο παραπάνω χάρτης ανήκει σε ιστορικό άτλαντα επιφανούς επιστήμονα του περασμένου αιώνα.

Βιβλιογραφική αναφορά του έντυπου άτλαντα σε Oxford Referencing Style:
Shepherd, William R., *Historical Atlas*, New York, Henry Holt and Company, 1911.

Βιβλιογραφική αναφορά του έντυπου άτλαντα σε Oxford Referencing Style:
Shepherd, W.R. (1911) *Historical Atlas*, Henry Holt and Company, New York.

Εάν αυτός ο χάρτης που απεικονίζει το Δουκάτο της Νάξου και τα άλλα Φραγκικά κράτη διαμορφωμένα από τον διαμελισμό της βυζαντινής αυτοκρατορίας το 1265 είναι ο μοναδικός, ο καλύτερος..., αν έτυχε πλήρους αποδοχής τότε, και μέχρι σήμερα, από την επιστημονική κοινότητα, οφείλετε να το ελέγξετε κάνοντας σχετική έρευνα στην επιστημονική βιβλιογραφία.

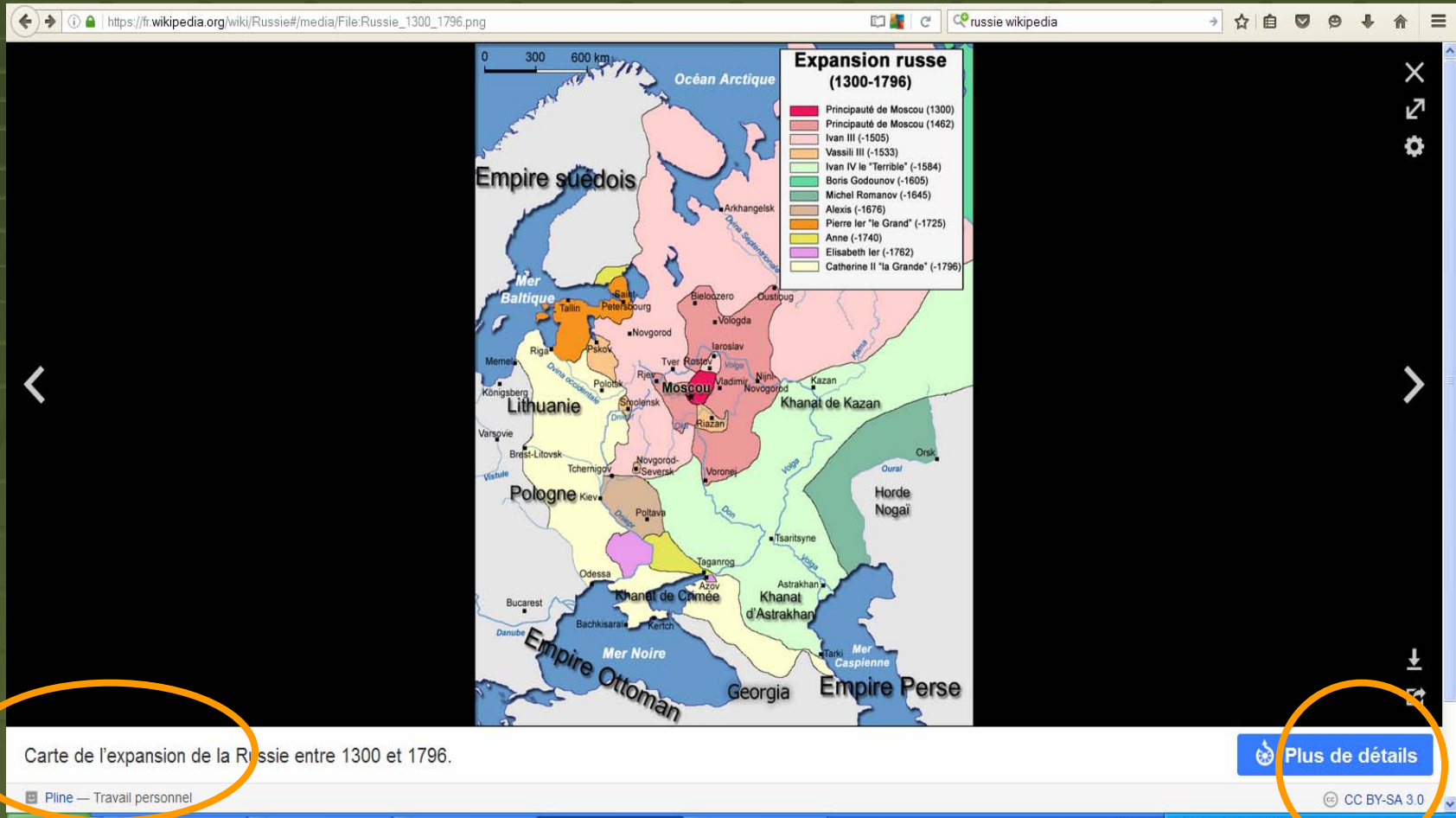
Για ενημέρωση: ο άτλαντας διατίθεται ψηφιοποιημένο μ.ά. εδώ:

https://www.lib.utexas.edu/maps/historical/history_shepherd_1911.html

<https://catalog.hathitrust.org/Record/100340297>

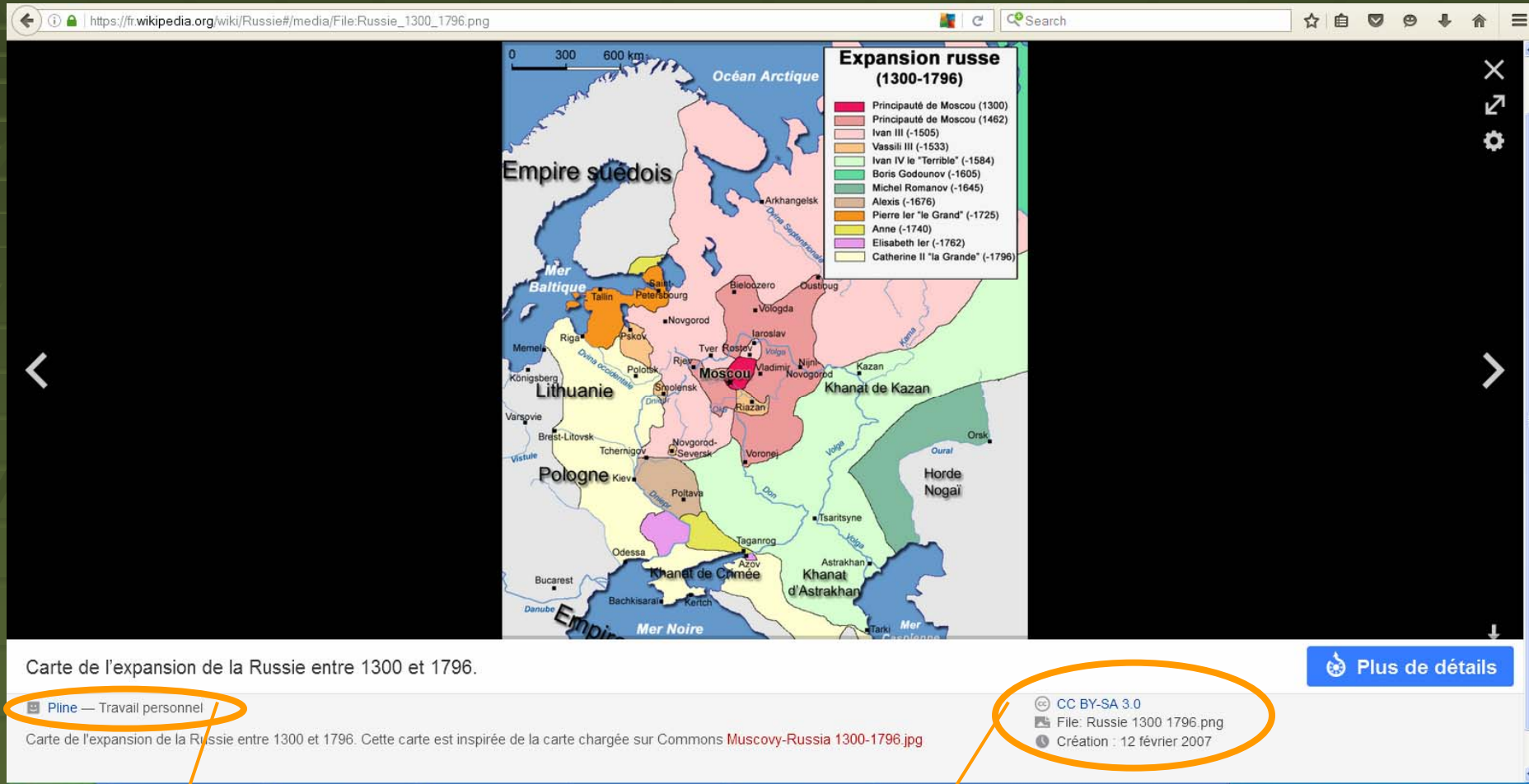
Παράδειγμα 2: <https://fr.wikipedia.org/wiki/Russie>

https://fr.wikipedia.org/wiki/Russie#/media/File:Russie_1300_1796.png

Χάρτης της επέκτασης της Ρωσίας μεταξύ 1300 και 1796. Στην επόμενη διαφάνεια, ανοίξαμε το πεδίο Plus de détails (περισσότερες λεπτομέρειες), αλλά η ενέργεια αυτή επιφέρει απόκρυψη του κάτω μέρους του χάρτη. Προσθήκη στο ιστορικό του χάρτη, αφορά αυτό το πεδίο (βλ. Τρίτη διαφάνεια αυτού του παραδείγματος)

Παράδειγμα 2: <https://fr.wikipedia.org/wiki/Russie> https://fr.wikipedia.org/wiki/Russie#/media/File:Russie_1300_1796.png

Pline [ψευδώνυμο δημιουργού] -
Προσωπική εργασία. [Ακολουθεί ο
τίτλος του χάρτη και η πηγή.]

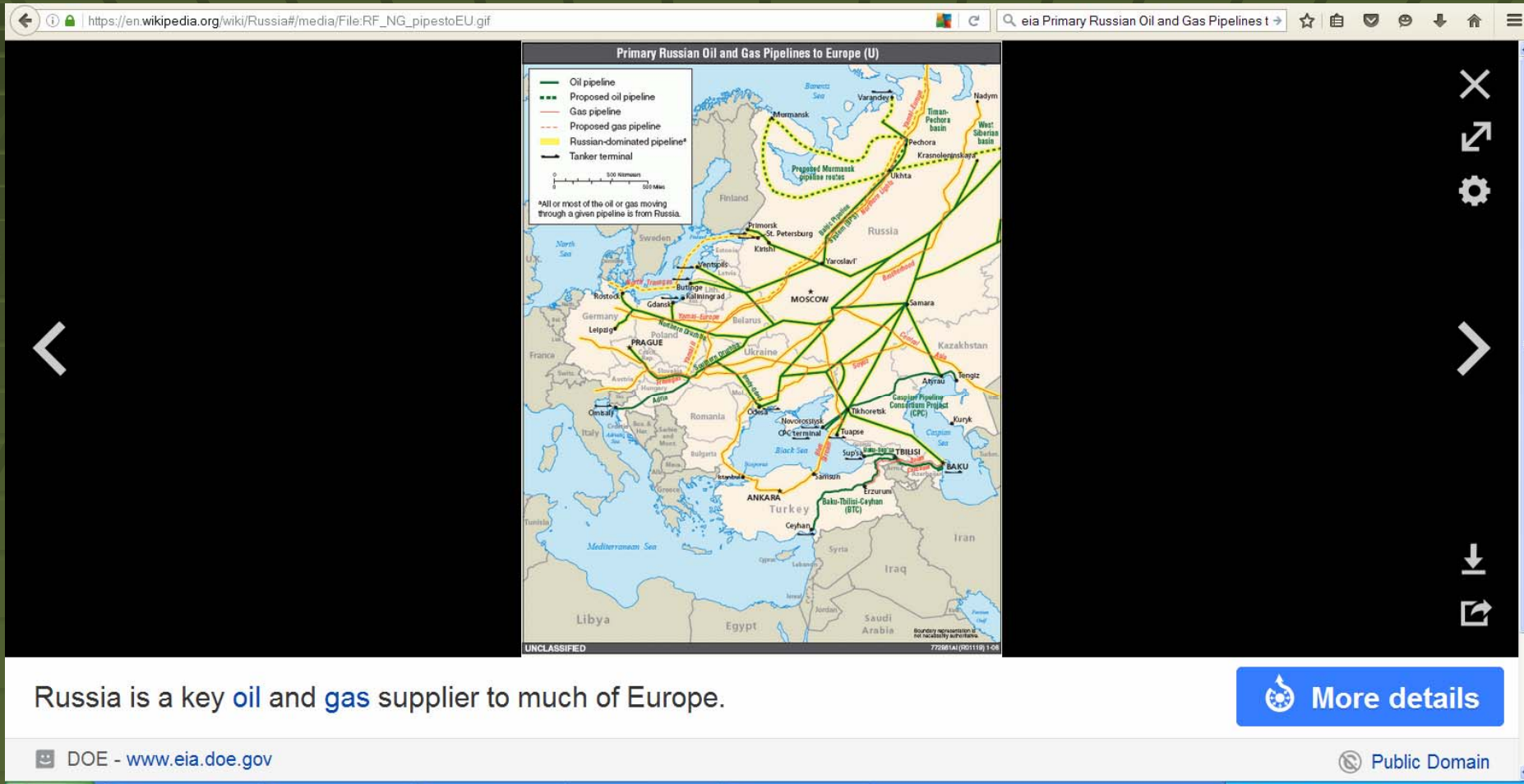
[Αναφορά της άδειας χρήσης]
[Ονομασία αρχείου]
[ημερομηνία & χρονολογία δημιουργίας]

Παράδειγμα 2: <https://fr.wikipedia.org/wiki/Russie>

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Russie_1300_1796.png

- Στην αντίστοιχη σελίδα στο **Wikipedia Commons** (αποθετήριο των πολυμέσων, όπου οι συντάκτες πλέον οφείλουν να καταθέσουν το αρχείο πριν ενταχθεί σε λήμμα, θα βρείτε όλες τις λεπτομέρειες για το αρχείο μ.ά.
- το ιστορικό – με καταγραφή των παρεμβάσεων όχι μόνο του δημιουργού αλλά και άλλων συντακτών)
- Την επεξήγηση της άδειας χρήσης https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Russie_1300_1796.png
- ☞ Η ανωνυμία του δημιουργού και οι προσθήκες από άλλους συντάκτες σας οδηγούν να δείξετε επιφύλαξη για τον (πάντα προσωρινά) «τελικό» χάρτη εφόσον δεν είστε διατεθειμένοι ή σε θέση να το ελέγξετε.
- ☞ *Αντιλαμβάνεστε τί διακυβεύεται όχι μόνο με τις γραμμές των συνόρων αλλά τις ίδιες τις ονομασίες των περιοχών καθώς και την μνεία τους ή όχι. Προτιμήστε τις ακαδημαϊκές πηγές.*

Παράδειγμα 3: <https://en.wikipedia.org/wiki/Russia> https://en.wikipedia.org/wiki/Russia#/media/File:RF_NG_pipestoEU.gif

Παράδειγμα 3: <https://en.wikipedia.org/wiki/Russia> https://en.wikipedia.org/wiki/Russia#/media/File:RF_NG_pipestoEU.gif

Primary Russian Oil and Gas Pipelines to Europe (U)

Russia is a key oil and gas supplier to much of Europe.

DOE - www.eia.doe.gov

Natural gas pipelines from Russia to Europe.

Public Domain

File: RF_NG_pipestoEU.gif

Uploaded: 13 February 2013

About | Discussion | Help

Ως πηγή δηλώνεται επίσημος φορέας των Η.Π.Α. Πρόκειται για το **U.S. Energy Information Administration (EIA)**, που υπάγεται στο [U.S. Department of Energy](https://en.wikipedia.org/wiki/U.S._Department_of_Energy). Ο χάρτης ανήκει στον δημόσιο τομέα («Public Domain»), και «ανέβηκε» στις 13-02-2013. Αλλά...

Παράδειγμα 3: <https://en.wikipedia.org/wiki/Russia>

https://en.wikipedia.org/wiki/Russia#/media/File:RF_NG_pipestoEU.gif

- Ο χάρτης αυτός σας φαίνεται χρήσιμος;
 - Προσέξτε καλά το υπόμνημα του χάρτη (βλ. 1^η διαφάνεια του παραδείγματος).
 - Παρατηρείτε ότι δεν υπάρχει χρονολογική ένδειξη. Το μόνο σίγουρο: χρονολογείται το αργότερο στην ημερομηνία και χρονολογία ανάρτησής στο wiki commons (= *terminus ante quem* [λατινική έκφραση] οριακό χρονολογικό σημείο *PPIN* το οποίο δημιουργήθηκε ο χάρτης)
 - Στην κάτω δεξιά γωνία του χάρτη υπάρχουν στοιχεία η σημασία των οποίων δεν είναι προφανής.
⇒ Είναι πλέον επιτακτικό να βρείτε τον χάρτη στην πηγή, δηλ. να το βρείτε στην σελίδα του δημιουργού του.
 - Αν δεν τον βρίσκετε εκεί, δεν είναι αξιοποιήσιμος για την εργασία σας.
- ☆ Εάν δεν υπήρχε αυτή η έλλειψη, θα χρειαζόταν να αναζητήσετε τον χάρτη στον δημιουργό του; ΝΑΙ, καλύτερα.

Παράδειγμα 3: <https://en.wikipedia.org/wiki/Russia>

https://en.wikipedia.org/wiki/Russia#/media/File:RF_NG_pipestoEU.gif

Στην αναζήτηση του χάρτη στην ιστοσελίδα του δημιουργού

- Μια εκτεταμένη αναζήτηση, με τον τίτλο του “Primary Russian Oil and Gas Pipelines to Europe”, και με λέξεις κλειδιά, δεν απέφερε αποτέλεσμα.
 - Υποψία: οφείλεται στην αναδιοργάνωση της ιστοσελίδας του φορέα E.I.A. διότι η σημερινή διεύθυνση δεν συμπεριλαμβάνεται πλέον στο «υπουργείο» Department of Energy (Συγκρ. www.eia.doe.org & www.eia.org) (Θα επιβεβαιωθεί)
 - Συνεπώς, συνιστάται η χρήση μηχανών αναζήτησης.
- Με Google, στις προτεινόμενες Εικόνες, εμφανίζεται ο ίδιος χάρτης, πέρα από το εν λόγω λήμμα της αγγλ. βικιπαίδειας, σε άρθρο αναρτημένο σε ιστοσελίδα του περιοδικού The New Atlantis και όπως διευκρινίζεται, δημοσιεύθηκε στο τεύχος 21 του καλοκαιριού 2008, υπό τον τίτλο υπογεγραμμένο από Adam Blinick.

Blinick, Adam (2008), “Pipeline Diplomacy. Russian Gas and Putin’s Power”, The New Atlantis, 21, Summer, pp. 122-127 [στο διαδίκτυο] <http://www.thenewatlantis.com/publications/pipeline-diplomacy> (τελευταία πρόσβαση 29-04-2016)

☞ Προσοχή: στην εκδοχή .pdf ΔΕΝ συμπεριλαμβάνεται η εικονογράφηση !
Ο χάρτης καταγράφει κατάσταση το αργότερο των αρχών του 2008.

23

Παράδειγμα 3: <https://en.wikipedia.org/wiki/Russia>

https://en.wikipedia.org/wiki/Russia#/media/File:RF_NG_pipestoEU.gif

Στην αναζήτηση του χάρτη στην ιστοσελίδα του δημιουργού (συνέχεια)

→ Με Bing (διότι η αναζήτηση στην ιστοσελίδα του E.I.A., όπως διευκρινίζεται, υποστηρίζεται από τη Bing)

ένα (1) αποτέλεσμα ταιριάζει, παραπέμπεται στο

[http://www.konoplyanik.ru/ru/publications/b60/rp_851-\[book%20published\].pdf](http://www.konoplyanik.ru/ru/publications/b60/rp_851-[book%20published].pdf)

Πρόκειται για Απόσπασμα από συλλογικό έργο με τίτλο “Pipeline, Politics and Power”, δημοσίευση του Center for European Reform, **του Οκτωβρίου 2008**. Το αρχείο .pdf αριθμεί 11 σελ.: το εξώφυλλο, τη σελίδα τίτλου, τα περιεχόμενα, και τις σελίδες που συνέταξε ένας των συγγραφέων, ο Andrey Konoplyanik ... δηλ. ο «κάτοχος» του ιστοτόπου.

Κανένας χάρτης στο αρχείο, αλλά στον πίνακα περιεχομένων, υπό τον τίτλο “Maps, graphs and tables”, στην σ. 92, αναφέρεται ο τίτλος του χάρτη που αναζητάμε: “Primary Russian oil and gas pipelines to Europe”. **Μήπως είναι ο χάρτης που αναζητάμε και προσθέτονται οι αναζητούμενες λεπτομέρειες;**

Παράδειγμα 3: <https://en.wikipedia.org/wiki/Russia>

https://en.wikipedia.org/wiki/Russia#/media/File:RF_NG_pipestoEU.gif

*Στην αναζήτηση του χάρτη στην ιστοσελίδα του δημιουργού
Συμπεράσματα:*

Σχετικά με το ερώτημά μας, την χρονολόγηση του χάρτη, το παραπάνω ηλεκτρονικό αρχείο δεν προσφέρει τίποτα, εφόσον πρόκειται για μεταγενέστερη δημοσίευση της προηγούμενης. Ίσως η έντυπη εκδοχή ή περαιτέρω αναζήτηση στο διαδίκτυο για ανεύρεση της ολόκληρης δημοσίευσης θα προσέφερε διευκρινιστικές λεπτομέρειες.

Σχετικά με την ωφελιμότητα της χρήσης του χάρτη αναρτημένου στην αγγλ. Βικιπαίδεια, θα το κρίνετε βάσει του σκοπού της εικονογράφησης, εφόσον διευκρινίσθηκε ότι χρονολογείται το αργότερο στις αρχές του 2008, και θα είναι καλό να αναφέρετε και την ανάρτησή του στην ιστοσελίδα: <http://www.thenewatlantis.com/publications/pipeline-diplomacy> εφόσον δεν αναζητήσατε ή δεν βρήκατε το δημοσίευμα του Center for European Reform, “Pipeline, Politics and Power”.

Παράδειγμα 3: <https://en.wikipedia.org/wiki/Russia>

https://en.wikipedia.org/wiki/Russia#/media/File:RF_NG_pipestoEU.gif

Κλείσιμο: Στην αναζήτηση του χάρτη «**Primary Russian oil and gas pipelines**» βρέθηκαν στα αποτελέσματα αναζήτησης με τη Google δύο «συγγενικούς» χάρτες:

1. http://www.heritage.org/~media/images/reports/2009/bg2246/b2246_map3.ashx με τον ίδιο τίτλο, από την ίδια πηγή (E.I.A), αλλά διαγράφονται και οι μελλοντικοί αγωγοί. Προστίθεται παραδειγματικά λεπτομερώς η πηγή, σε τύπο βιβλιογραφικής αναφοράς οπότε φαίνεται ότι ο συγγραφέας την συμβουλεύθηκε.

Source: U.S. Department of Energy, Energy Information Administration, “Russia,” *Country Analysis Brief*, May 2008, p. 11, at <http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/Russia/pdf.pdf> (March 6, 2009).

Επειδή ο σύνδεσμος δεν λειτουργεί, θα αναπαράγετε τον χάρτη διευκρινίζοντας ότι τον πήρατε από τρίτο: (παράδειγμα τύπου Harvard, για βιβλιογραφική παραπομπή)

Χάρτης *Primary Russian oil and gas pipelines*, (U.S. Department of Energy, Energy Information Administration 2008, May στο COHEN, 2009, σ. 7).

Στην βιβλιογραφία / βιβλιογραφικές αναφορές θα συμπεριλάβετε μόνο:

COHEN, Ariel (2009) How the Obama Administration should deal with Russia’s revisionist foreign policy, *Backgrounder*, 2246, March, p. 1-13, map 3 p. 7 [στο διαδίκτυο] <http://www.heritage.org/research/reports/2009/03/how-the-obama-administration-should-deal-with-russias-revisionist-foreign-policy> (ανάκτηση 29-04-2016)

Παράδειγμα 3: <https://en.wikipedia.org/wiki/Russia>

https://en.wikipedia.org/wiki/Russia#/media/File:RF_NG_pipestoEU.gif

☆ Βεβαιωθείτε πάντα ότι και η εικονογράφηση του κειμένου αναρτημένου σε ιστοσελίδα «μεταφέρεται» στην εκδοχή .pdf.

Κλείσιμο: (συνέχεια)

2. https://en.wikipedia.org/wiki/Energy_in_Russia#/media/File:Major_russian_gas_pipelines_to_europe.png

από το λήμμα της αγγλ. Βικιπαίδειας, Energy in Russia.

Ο χάρτης αποτελεί προσωπική εργασία αλλά όχι ανώνυμη.

Χρονολογικά δεν απέχει πολύ από τους προηγούμενους, δημιουργήθηκε στις 15-11-2009.

Δείχνει τους υφιστάμενους αγωγούς και εκείνους που σχεδιάζονται αλλά αναδεικνύεται και το μέρος του South Stream από την Ελλάδα.

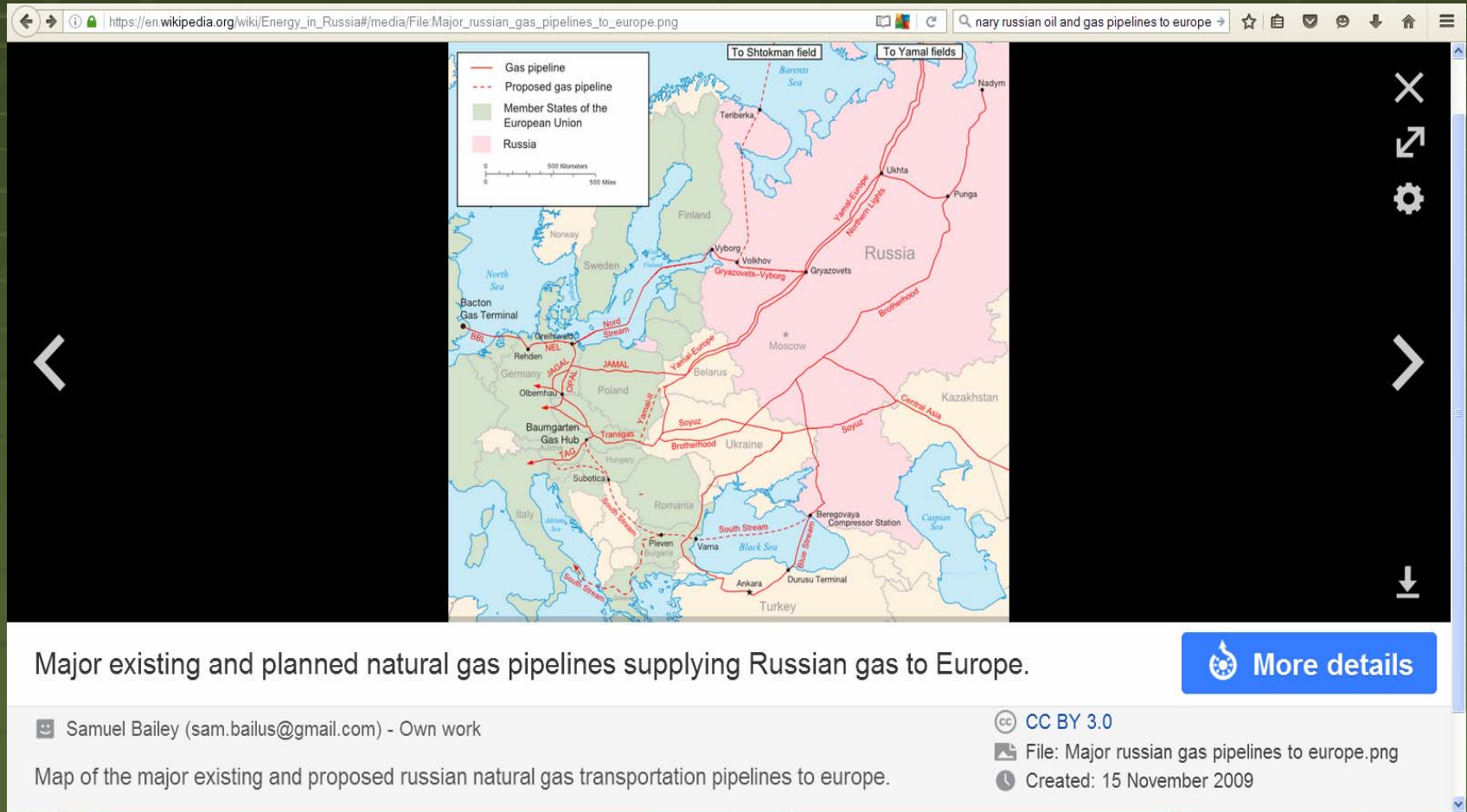
Προσέξτε την ονομασία που έδωσε ο δημιουργός του χάρτη και το υπόμνημα του χάρτη στο λήμμα. Ακολουθεί η σχετική «εκτύπωση οθόνης», λήψη στιγμιότυπου οθόνης (print screen).

Καλύτερα όμως να ανατρέξετε σε επίσημες (=επίσημων φορέων) πηγές ή σε ακαδημαϊκές (σε επιστημονικές δημοσιεύσεις, που συμβουλευθήκατε).

Παράδειγμα 3 (κλείσιμο)

https://en.wikipedia.org/wiki/Energy_in_Russia

https://en.wikipedia.org/wiki/Energy_in_Russia#/media/File:Major_russian_gas_pipelines_to_europe.png

Wikipedia - Βικιπαίδεια - 12 - Βιβλιογραφική αναφορά

Καταρχάς, επιτρέπεται να κάνετε αναφορά στη Βικιπαίδεια - Wikipedia;

- Υπό συγκεκριμένους και αυστηρούς όρους (βλ. παραπάνω) και, πάντα σύμφωνα με τις οδηγίες του διδάσκοντα και το είδος της εργασίας (για πτυχιακή αρχίζει να είναι πολύ προβληματικό).
- Για τον λόγο ότι η συμμετοχή στην σύνταξη είναι ανώνυμη και άμεση, και δεν κρίνεται από επιστήμονες όπως γίνεται για τις δημοσιεύσεις άρθρων των ιδίων, δεν τηρούνται οι ακαδημαϊκές αρχές, οπότε δεν μπορεί να αποτελέσει επίσημη πηγή σε ακαδημαϊκή εργασία.
- Υπενθύμιση: Η πληροφορία που βρίσκεται στην Βικιπαίδεια – Wikipedia διατίθεται αρχικά αλλού (σαφώς, διασκορπισμένη). Ο επιστήμονας είναι σε θέση να την αναζητήσει σε πρωτογενή ή δευτερογενή πηγή.
- Εφόσον όμως στο όνομα των ίδιων αρχών οφείλετε να αναφέρετε ό,τι την συμβουλευθήκατε και αξιοποιήσατε ουσιαστικά για την εργασία σας, θα την αναφέρετε.

Wikipedia - Βικιπαίδεια - 13 - Βιβλιογραφική αναφορά

- Σαφή παραδείγματα βιβλιογραφικής αναφοράς ακαδημαϊκού τύπου στη Βικιπαίδεια – Wikipedia δεν ανευρίσκονται, εφόσον δεν συμπεριλαμβάνεται στις αποδεκτές, έγκριτες, πηγές για ακαδημαϊκή εργασία.
- Σημειωτέο, γενικότερα, σε πολλά ακαδημαϊκά ιδρύματα, η αναφορά σε λεξικά και εγκυκλοπαίδειες (έντυπα και σε ηλεκτρονική μορφή / στο διαδίκτυο) δεν είναι αποδεκτή.* Ο συντάκτης της ακαδημαϊκής εργασίας, πριν συμπεριλάβει αυτές τις τριτογενείς πηγές, οφείλει να το σκεφθεί σοβαρά ώστε να μπορεί να αιτιολογήσει τις επιλογές του.
- Ασφαλώς, άλλο, η συμπερίληψη, στις βιβλιογραφικές αναφορές, μιας ολόκληρης εγκυκλοπαίδειας, και άλλο ελάχιστων λημμάτων, ιδίως όταν είναι ενυπόγραφοι, και δή από αναγνωρισμένους, έγκριτους επιστήμονες.

Πάντως, ο συντάκτης μιας εργασίας οφείλει να διαχωρίσει την προσωπική του ενημέρωση από τα τεκμήρια – θεμέλια της ακαδημαϊκής δι/εργασίας.

Wikipedia - Βικιπαίδεια - 14 - Βιβλιογραφική αναφορά

Ο τύπος αναφοράς που συνιστάται για χρήση καθώς ταιριάζει καλύτερα σε αυτό που είναι η Βικιπαίδεια – Wikipedia και στην προορισμένη χρήση της, δεν είναι εκείνο του λήμματος έντυπης εγκυκλοπαίδειας (εκδοχή που δεν υπάρχει, εφόσον εξ αρχής ήταν «διαδικτυακό» εγχείρημα) – τύπος που συγγενεύει με την αναφορά σε κεφάλαιο βιβλίου.

Είναι εκείνος του απλού ανοικτού ενημερωτικού τεκμηρίου στο διαδίκτυο, σε έναν απλό ιστότοπο. Οπότε ο τίτλος του λήμματος αναφέρεται ως τίτλος ιστοσελίδας χωρίς δημιουργό.

☞ Απορρίπτεται πλέον να αναφερθεί ο τίτλος του εγχειρήματος «Βικιπαίδεια» σαν όνομα εκδότη, δηλ. σε θέση δημιουργού.

Wikipedia - Βικιπαίδεια - 15 - Βιβλιογραφική αναφορά

Τελευταία, προφανώς λόγω ανάπτυξης «αδερφικών» εγχειρημάτων της «Βικιπαίδειας, Εγκυκλοπαίδειας ελεύθερου περιεχομένου», από το Ίδρυμα Wikimedia (βλ. παρακάτω), **οι Οδηγοί αναφοράς και παραπομπής συμπεριλαμβάνουν ειδική κατηγορία wiki.**

Και εκεί, τα wiki εμφανίζονται ως «περιέχοντα», συγκρίσιμα, ως προς τον τρόπο αναφοράς, με το περιοδικό, και η ονομασία του αντίστοιχου λήμματος, ως τίτλος άρθρου που συμπεριλαμβάνεται στο wiki (και όχι απλώς αναρτάται εκεί όπως σε απλή ιστοσελίδα).

☞ **Επισήμανση για την αναγραφή του συνδέσμου:**

Επειδή ο σύνδεσμος που αντιστοιχεί σε λήμμα της Βικιπαίδειας μπορεί να είναι πολύ μακρύς λόγω των ειδικών χαρακτήρων, όπως π.χ. στο λατινικό αλφάβητο (έ, è, ζ κ.λ.), στο ελληνικό αλφάβητο..., συνιστάται να ενταχθεί στη διεύθυνση της ιστοσελίδας το όνομα του λήμματος με όλους τους ειδικούς χαρακτήρες προσθέτοντας και την κάτω παύλα (_) που ενώνει τα διάφορα στοιχεία όταν προκύπτει σύνθετη λέξη.

Περαιτέρω, παρατηρείται η τάση για αναγραφή μόνο της κεντρικής ιστοσελίδας της Βικιπαίδειας – Wikipedia, με την τελευταία ημερομηνία και χρονολογία επίσκεψης, ο τίτλος του λήμματος επιτρέποντας την αναζήτηση από εκεί.

Wikipedia - Βικιπαίδεια - 16 - Βιβλιογραφική αναφορά

- Παράδειγμα στο Oxford Referencing System
(Βικιπαίδεια ως απλός ιστότοπος)

Τίτλος λήμματος, Βικιπαίδεια, Η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια [στο διαδίκτυο]
ημερομηνία & χρονολογία <σύνδεσμος> (τελευταία πρόσβαση,
ημερομηνία & χρονολογία).

Τίτλος λήμματος, Wikipedia. The Free Encyclopedia, [στο διαδίκτυο]
ημερομηνία & χρονολογία <σύνδεσμος> (τελευταία πρόσβαση,
ημερομηνία & χρονολογία).

Τίτλος λήμματος, Wikipédia. L'encyclopédie libre, [στο διαδίκτυο]
ημερομηνία & χρονολογία <σύνδεσμος> (τελευταία πρόσβαση,
ημερομηνία & χρονολογία).

Wikipedia - Βικιπαίδεια - 17 - Βιβλιογραφική αναφορά

- Παράδειγμα στο Harvard Referencing System
(Βικιπαίδεια ως απλός ιστότοπος)

Τίτλος λήμματος (χρονολογία), Βικιπαίδεια. Η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, [στο διαδίκτυο] ημερομηνία <σύνδεσμος> (τελευταία πρόσβαση, ημερομηνία & χρονολογία).

Τίτλος λήμματος (χρονολογία), Wikipedia. The Free Encyclopedia, [στο διαδίκτυο] ημερομηνία <σύνδεσμος> (τελευταία πρόσβαση, ημερομηνία & χρονολογία).

Τίτλος λήμματος (χρονολογία), Wikipédia. L'encyclopédie libre, ημερομηνία [στο διαδίκτυο] <σύνδεσμος> (τελευταία πρόσβαση ημερομηνία & χρονολογία).

Wikipedia - Βικιπαίδεια - 18 - Βιβλιογραφική αναφορά

- Παράδειγμα στο Harvard Referencing System

Δεύτερος τρόπος – σαν αποδίδει ξεχωριστό status στην Βικιπαίδεια από ένα απλό ιστότοπο. Ταιριάζει επίσης π.χ. για Wikiversity. (βλ. παρακάτω).

«Τίτλος λήμματος» (χρονολογία), *Βικιπαίδεια. Η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια*, [στο διαδίκτυο] ημερομηνία <σύνδεσμος> (τελευταία πρόσβαση, ημερομηνία & χρονολογία).

«Τίτλος λήμματος» (χρονολογία), *Wikipedia. The Free Encyclopedia*, [στο διαδίκτυο] ημερομηνία <σύνδεσμος> (τελευταία πρόσβαση, ημερομηνία & χρονολογία).

«Τίτλος λήμματος» (χρονολογία), *Wikipédia. L'encyclopédie libre*, ημερομηνία [στο διαδίκτυο] <σύνδεσμος> (τελευταία πρόσβαση, ημερομηνία & χρονολογία).

Αδελφικά εγχειρήματα της Βικιπαίδειας - Wikipedia

[Commons](#) [Wikimedia Commons](#)

Κοινή αποθήκη πολυμέσων

[MediaWiki](#) Wiki software development

[Meta-Wiki](#) [Meta-Wiki](#) Συντονισμός όλων των

εγχειρημάτων

[Wikibooks](#) [Βικιβιβλία](#) Εκπαιδευτικά βιβλία & εγχειρίδια

[Wikidata](#) [Wikidata](#) Γνωσιακή βάση

[Wikinews](#) [Βικινέα](#) Ελεύθερη ειδησεογραφία

[Wikiquote](#) [Βικιφθέγματα](#) Συλλογή αποφθεγμάτων

[Wikisource](#) [Βικιθήκη](#) Ελεύθερα έγγραφα και πηγές

[Wikispecies](#) [Wikispecies](#) Κατάλογος των ειδών

[Wikiversity](#) [Βικιεπιστήμιο](#) Εκπαιδευτική κοινότητα

[Wikivoyage](#) [Βικιταξίδια](#) Ταξιδιωτικός οδηγός

[Wiktionary](#) [Βικιλεξικό](#) Λεξικό και Θησαυρός

Βικιπαίδεια – Wikipedia - Άσκηση 1.

- Βρείτε το λήμμα «Γεωγραφία» στην ελληνόγλωσση εκδοχή της Βικιπαίδειας και σε άλλες γλωσσικές εκδοχές.
- Τί παρατηρείτε;
- Προβείτε στη σύγκριση της δομής, των θεμάτων.
- Προσέξτε τις πηγές.
- Απ' όσα έχετε συγκρατήσει από τα μαθήματα του Α' εξαμήνου, ή έστω έχοντας υπ' όψιν το πρόγραμμα των προπτυχιακών σπουδών του Τμήματος, ποιά είναι τα σχόλιά σας;

Βικιπαίδεια – Wikipedia - Άσκηση 2.

- ☐ Βρείτε τα λήμματα στις διάφορες γλωσσικές εκδοχές για το νησί «Νάξος».
- ☐ Ποιά/ές γλωσσική/ές εκδοχή/ές διακρίνεται/ονται για την ποιότητά της/τους; Αιτιολογείστε.

Βικιπαίδεια – Wikipedia - Άσκηση 3.

- <https://geographie-dvag.de/> ιστοσελίδα του «Deutscher Verband für Angewandte Geographie e.V.»
- Μπορεί να βοηθήσει η Βικιπαίδεια – Wikipedia για τη διευκρίνιση της ταυτότητας του φορέα αυτού;
- Αφού & εφόσον δεν γνωρίζετε γερμανικά, δεν κατανοείτε έστω χονδρικά τον γραπτό λόγο στα γερμανικά, θυμάστε το «διαδικτυακό εργαλείο» που χρησιμοποιήθηκε σε προηγούμενο σετ διαφανειών και που μπορεί να σας παρέχει κάποια βοήθεια;

Βικιπαίδεια – Wikipedia - Άσκηση 4.

https://en.wikipedia.org/wiki/Puerto_Rico#Geography

Εντοπίστε τις λεπτομέρειες που δείχνουν ότι το παραπάνω λήμμα (και ειδικότερα το επιλεγμένο τμήμα του) της αγγλόφωνης Βικιπαίδειας υπολογίζει ότι ο αναγνώστης δεν ανήκει αναγκαστικά στο γεωγραφικό χώρο που παρουσιάζεται.

Παρομοίως:

https://en.wikipedia.org/wiki/Geography_of_California

Βικιπαίδεια – Wikipedia & ακαδημαϊκή έρευνα

Academic studies about Wikipedia, *Wikipedia, the free encyclopedia*, [στο διαδίκτυο] διαθέσιμο από https://en.wikipedia.org/wiki/Academic_studies_about_Wikipedia τελευταία τροποποίηση 2019-04-09, 13:33 (UTC) (τελευταία πρόσβαση 2019-05-28).

«Wikipedia:Academic studies of Wikipedia», *Wikipedia, the free encyclopedia*, [στο διαδίκτυο] διαθέσιμο από https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Academic_studies_of_Wikipedia τελευταία τροποποίηση 2017-01-14, 18:31 (UTC) (τελευταία πρόσβαση 2019-05-28).

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ & ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

- Barbe, Lionel, Merzeau, Louise & Schafer, Valérie (dir.) (2015), *Wikipédia, objet scientifique non identifié*. Nouvelle édition [στο διαδίκτυο]. Nanterre : Presses universitaires de Paris Nanterre (généré le 28 mai 2019) διαθέσιμο από <http://books.openedition.org/pupo/4079>
- Black, Erik W. (2008) "Wikipedia and academic peer review: Wikipedia as a recognised medium for scholarly publication?", *Online Information Review*, Vol. 32 Issue: 1, pp.73-88, <https://doi.org/10.1108/14684520810865994>
- Jemielniak, Dariusz & Aibar, Eduard (2016), "Bridging the gap between wikipedia and academia", *Journal of the Association for Information Science and Technology - Asis&t* 67, 7, 1773-76 <https://doi.org/10.1002/asi.23691>
- Khoury, Richard (2009), The impact of wikipedia on scientific research. *Proceedings of the 3rd International Conference on Internet Technologies and Applications, ITA 09*. 2-11 (διαθέσιμο από <http://www2.ift.ulaval.ca/~rikho/publications/200901.pdf> ανάκτηση 2019-05-28)
- Konieczny, P. (2014), 'Rethinking Wikipedia for the Classroom', *Contexts*, 13(1), pp. 80–83. doi: [10.1177/1536504214522017](https://doi.org/10.1177/1536504214522017).
- Massa, Paolo & Scrinzi, Federico (2012), "Manypedia: comparing language points of view of Wikipedia communities", *Proceeding WikiSym '12 Proceedings of the Eighth Annual International Symposium on Wikis and Open Collaboration*, Linz, Austria — August 27 - 29, 2012, Article No. 21 doi>[10.1145/2462932.2462960](https://doi.org/10.1145/2462932.2462960)
- (Παρουσίαση του εργαλείου *Manypedia* <http://www.manypedia.com/> μέσω του οποίου είναι δυνατή η σύγκριση των γλωσσικών προσεγγίσεων των διάφορων κοινοτήτων που παράγουν τις γλωσσικές εκδόσεις της Βικιπαίδειας.)
- Minguillón, J., Aibar E., Lerga, M. , Lladós, J., Meseguer-Artola, A. (2018), Wikipedia in academia as a teaching tool: from averse to proactive faculty profiles, arXiv:1801.07138 [cs.SI] (Cornell University) διαθέσιμο από <https://arxiv.org/abs/1801.07138> (Submitted on 22 Jan 2018)